

*Verklaring van het Hoofdbestuur van het Humanistisch
Verbond inzake de gebeurtenissen in Hongarije,
met een inleiding door dr. J. C. Brandt Corstius*

Hoeveel vuisten hebben zich gebald. Hoe vaak heeft woede zich van ons meester gemaakt in de afgelopen week. En hoe machteloos hebben wij ons telkens weer gevoeld. Ondragelijk was de gedachte, dat daar, zo dicht bij ons, een volk streed voor zijn vrijheid en midden in die strijd op de meest verraderlijke manier door de kanonnen en de tanks van een bruto optredende buitenlandse macht werd overvallen. Vooral dat verraad stak als een angel. Want het was tevens een verraad van onze eerste begrippen van behoorlijk menselijke omgang. En nog is de strijd niet ten einde, nog woedt in Hongarije de verschrikkelijkste terreur.

Wat konden onze gebalde vuisten doen? Handen hebben zich geopend en zij hesen voor een dag de vlag halfstok als teken van medeleven met het leed daarginds. Handen gaven geld, veel geld. Handen maakten de convooien van het Rode Kruis gereed. Handen repten zich om de ontvangst klaar te maken van de duizend vluchtelingen die binnenkort over onze grenzen toevlucht en veiligheid komen zoeken. Handen rustten, drie minuten lang te midden van al dat werk, een ogenblik van stil en waarachtig medeleven. Laten wij ook de onaangename waarheid niet verzwijgen: er waren eveneens handen, die schandelijk hamsterden; ook handen die, op relletjes belust, vernielden. Van die slechte kant hebben wij ons in de afgelopen week ook laten zien!

Zo hebben wij de vorige week doorgebracht: een zwarte week voor de wereld, omdat in Oost-Europa de vrijheid om te leven naar eigen aard en geest bloedig werd onderdrukt. En, alsof het nog niet genoeg was, dat de hoop op meer vrijheid de bodem werd ingeslagen — ook de hoop op meer veiligheid in de wereld werd vernield. In het nabije Oosten grepen Israël, Engeland en Frankrijk eigenmachtig met militair geweld in. Met één slag scheen het bestaan van de organisatie der verenigde naties waardeloos. Met één slag schenen de idee der internationale rechtsorde en haar toepassing van de baan te zijn. De gehele wereld kwam militair dreigend in beweging. De kinderen op straat spraken over wereldoorlog. Engeland en Frankrijk, steunpilaren van de V.N. lieten in de veiligheidsraad hun veto horen, het veto dat men zo langzamerhand alleen van Russen kon verwachten. Engeland en Frankrijk trotseerden de overgrote meerderheid van de leden der V.N. Rusland dreigde Engeland en Frankrijk met verdragende raketten te gaan beschieten. Rusland dreigde Israël te verdelgen. Binnen enkele dagen was de wereld een heksenketel geworden, vol radeloze mensen.

* *
*

Wij leven in vrijheid. Wij zijn de vreselijke jaren van Duitse terreur nog niet vergeten. Vandaar onze felle reactie op de gebeurtenissen in Hongarije. Wij weten dat in Engeland, Frankrijk en Israël de geestelijke vrijheid ongeschonden is. In Israël kunnen de communistische kamerleden tegen hun regering stemmen en er wordt hun geen haar gekrenkt. En in Engeland? Hoe spannend was het in Londen op die late namiddag, toen het er om ging of de leider van de oppositie, die fel tegen het militaire optreden van Engeland in Egypte is gekant, voor de B.B.C. zou spreken of niet. De regering betwistte hem de microfoon op parlementaire gronden. Het bestuur van de

B.B.C. besliste echter dat hij spreken zou. En dat deed hij ook. Maar waar klonk uit Rusland de stem, die het brutale optreden van de Russische militairen veroordeelde? Geen ander geluid werd vernomen dan dat van de soldatenlaars en de stem van de officiële propagandisten.

En de communisten in Nederland? Terecht heeft de ministerpresident in de Tweede Kamer verklaard dat in een rechtsstaat als Nederland het verbod van een partij niet gewenst is. De Nederlandse communisten zijn vrij om te zeggen wat zij denken. Er zijn er onder hen, die begrepen hebben dat er in Rusland van de oorspronkelijke communistische idealen niets meer over is. Zij trekken de consequentie en erkennen het bankroet van die politiek van terreur. Uit naam van de geestelijke vrijheid en de menselijkheid roepen wij allen die sympathiseren met het communisme toe te breken met die politiek die het Russische volk en de wereld slechts dreigementen met geweld en de praktijk van de terreur te bieden heeft, ook na de dood van Stalin.

Maar de wanhoop heeft niet het laatste woord. Daarvoor leeft het verlangen naar vrijheid te diep in de harten der mensen. Ik denk aan dat gesprek van een verslaggever met twee Hongaarse studenten. De ene student smeekte dringend om wapens, wapens, wapens. De andere zei: die wapens komen te laat, als zij al komen. Maar, vervolgde hij, wij komen terug. De vrijheid is verslagen maar niet vernietigd. Hij zei het rustig, innerlijk zeker. Wie hierover nadenkt, beleeft in gedachten het grootse van wat daar gebeurde. Daar sprak een jonge man, die niets anders gekend had dan fascistische Horthy-onderdrukking eerst, oorlogsjaren daarna en tenslotte, toen hij rijpte tot volwassen mens slechts onvrijheid en onderdrukking. Desondanks, al had hij de vrijheid nooit ervaren sprak hij die ware vrijheidswoorden. Onverwoestbaar blijkt het vrijheidsverlangen. De mens verloochent zich niet en ziet zijn eigen grootheid en wil haar bereiken. Want alle menselijkheid gedijt slechts waarachtig in vrijheid.

*
* *

De vrijheid is verslagen maar niet vernietigd. Met die woorden hebben de Hongaren in hun uiterste nood de wereld een boodschap achtergelaten. Hun laatste zwakke kreten om hulp trillen nog in ons hart. Hoe machteloos zijn wij. Maar hun boodschap hebben wij verstaan. Wij, die leven in vrijheid en in een land waar recht bestaat. De boodschap der Hongaren legt ons een verplichting op. Bij ons leeft de vrijheid, die zij op het ogenblik moeten missen. En als zij die vrijheid herwinnen zal zij er uit zien zoals wij haar intussen hebben hoog gehouden, en in ere. Er is dus toch een antwoord op de vraag naar wat wij kunnen doen voor de Hongaren. Dat antwoord luidt: in ons eigen land, in de wereld, overal waar wij kunnen, moeten wij de krachten, die de geestelijke vrijheid dienen, versterken. Overal waar wij gaan en staan moeten wij de menselijke waarden respecteren en de verdraagzaamheid in praktijk brengen. Wij moeten onszelf en elkaar er diep van overtuigen dat de dwang en de terreur hun kans krijgen waar de redelijke verstandhouding ophoudt te bestaan. Hoe meer wij in de wereld die kansen voor de terreur verminderen, hoe gunstiger wij de omstandigheden maken voor de volken die zuchten in onderdrukking.

Laten wij niet vergeten dat het ijzeren gordijn geen ijzeren muur is. Ondanks afzondering is er langs de vele onnaspeurlijke wegen van de menselijke geest gemeenschap met de afgesloten. En alleen uit een waarlijk vrije wereld waaien de ideeën en gedachten der vrijheid over, dringen zij door het gordijn heen en wekken er de geesten der jongeren en ouderen. In menselijke harten en handen ligt de vrijheid. Zij is niet iets, wat ver buiten ons zweeft of leeft en als een buitenmenselijke macht tot ons komt wanneer het die macht goedgeeft. De vrijheid is een deel van onze aard, de vrijheid is een element van de menselijkheid. Zij staat en valt met ons. Zeker, wij kunnen haar verkwisten, wij kunnen al ons best doen haar te verspelen. Dat deed Franco precies twintig jaren geleden, toen hij in 1936 met zijn koloniale troepen de vrijheid der Spaanse republiek aanviel en wreed neersloeg. Dat doen de communisten op het ogenblik. Maar Hongarije bewijst, dat de vrijheid niet uit de harten uit te roeien is.

Wij kunnen de vrijheid ook in ons versterken. Hoe zouden wij anders willen? Nog ballen zich telkens onze vuisten als nieuwe radioberichten ons meldingen doen van de strijd in Hongarije. Maar de daden en woorden van de Hongaren zelf hebben in onze harten de wil gewekt de vrijheid hoog te houden. Wij hebben haar opnieuw her-

kend als een der kostbaarste waarden voor ons eigen leven en voor de samenleving. Wij zijn daar van overtuigd, nu meer dan ooit na de grote offers die de Hongaren voor de vrijheid hebben gebracht.

Al deze gedachten zijn in de afgelopen week gegaan door de hoofden van ontelbaren in de wereld. Het Hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond heeft ze de vorige week uitgesproken in een verklaring die als volgt luidt:

„Met ontsteltenis hebben wij allen de gebeurtenissen in Hongarije gevolgd. Woede heeft ons bevangen toen dit drama zich voltrok. Verdriet vervult ons om de ellende van het Hongaarse volk.

Samen met het eigenmachtig ingrijpen in Noord-Afrika betekent dat voor het ogenblik de ineenstorting van de hoop op meer vrijheid en meer veiligheid in de wereld.

Maar er is verschil tussen beide ontwikkelingen. In beide gevallen gaat de strijd om politieke macht, maar in Hongarije wordt de geestelijke vrijheid systematisch neergeslagen. Dit verschil is beslissend. Als ook in de democratische wereld menselijke waarden gevaar lopen, kritiseert zij onverbloemd haar eigen fouten. Onder de dictatuur heerst de stilte van de dood.

Met dat alles voor ogen vragen wij juist nu aan allen die de communistische dictatuur aanhangen of er mee sympathiseren: Spreekt ook gij U uit. Wendt U af van een politiek die onmenselijkheid tot methode maakt.

En tot ieder, die zich in deze dagen wanhopig gevoeld heeft, zeggen we dit:

De Hongaren wijzen ons de weg. Zij leren ons dat ook bij een volk en bij een jeugd, die slechts dictatuur gekend hebben, de vrijheid wel kan worden neergeslagen, maar niet vernietigd.

Laten wij hen nu steunen door directe hulp waar dit mogelijk is. Op de lange duur steunen we het Hongaarse volk en alle onderdrukten in de wereld door de constructieve krachten te versterken, die streven naar een samenleving van vrijheid en rechtvaardigheid. Alleen dat opent ook een menswaardige toekomst voor allen.

Onze hoop is gehavend, maar ons geloof niet gebroken. Het staat voor ons vast dat de mens anders moet en anders kan”.

HET WOORD VAN DE WEEK

VERSCHIJNT
WEKELIJKS
11 NOVEMBER 1956

Frankering bij
Abonnement
UTRECHT

De Heer
Mevrouw
Mejuffrouw

Onbestelbare exemplaren
terug aan:
Bleyenburgstraat 1, Utrecht

Het Woord van de Week

Humanistische radiolezingen uitgesproken voor de Vara-microfoon.

Administratie en redactie: Humanistisch Verbond, Bleyenburgstraat 1, Utrecht, Postgiro 304960
Abonnementsprijs bij vooruitbetaling f 1,— p. kwart., losse numm. f 0,20, buitenland f 4,60 p.j.